

U POVODU OBJAVE HRVATSKOGA PRAVOPISA INSTITUTA ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKOSLOVLJE

Krpež kuću drži

Nataša Bašić

U prethodnim je poglavljima na temelju ponuđenih rješenja u Hrvatskom pravopisu propitano nekoliko strukovnih tema: određenje izgovorne osnove standardnoga hrvatskoga jezika, položaj dvoglasnika /ie/ u fonološkom sustavu, odnos fonološkoga i morfo(no)loškoga načela te sastavljeno i rastavljeno (nesastavljeno) pisanje kao tvorbeni i pravopisni problem. Pokazalo se da ni jedna od njih nije pravopisno obrađena na zadovoljavajući način, jer autori nisu uspjeli proniknuti u hrvatski jezični sustav i njegova pravila, pa onda ni izvesti iz njega prikladna logična pravopisna rješenja, nego su primjere arbitrarno hijerarhizirali pa se moraju učiti napamet.

Dakle, nisu uspjeli napisati nov, moderan, sveobuhvatan i svezremenski pravopis, a srušili su mnogo dobrog što je posljednjih godina napravljeno u normiranju hrvatskoga jezika i pravopisa. Uvodeći u struku pojam pomirbenoga pravopisa, oduzeli su joj znanstvenost i ponovno vratili na početak pitanja koja su već bila riješena i razjašnjena u zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnoga jezika. Dvostrukosti koje je Vijeće ostavilo u pisanju riječi s *rje-* skupinom jatovskoga podrijetla i odnosnih pridjeva izvedenih od stranih imena, naravnim bi se samorazvitkom ukinule u prilog jezično (pravopisno) razlikovnijega člana.

Institutovi pravopisci ne vide na žalost nedostatke svoje knjige i neprimjerenost svojih postupaka. Ogluhu istaknutih institucija i pojedinaca na javnu raspravu o radnoj inačici tumače njihovim pristajanjem uz institutski pravopis (*Qui tacet consentire videtur*). Razred za filološke znanosti HAZU u svojoj izjavi od 23. travnja 2013.¹ nije se upuštao u detaljnu raščlambu novoga pravopisa jednostavno stoga što je pošao od činjenice da pravopis već postoji i da izrada još jednoga unosi novi nemir i nestabilnost u jezična pitanja. To institutovci ne prihvaćaju. Po njima, mira nema već 20 godina i jedino se može postići uvođenjem novoga pravopisa. Na institutskim stranicama objavljen je odgovor Akademiji Uredničkoga vijeća Hrvatskoga pravopisa,² iz kojega se može saznati ponešto i o metodologiji rada na pravopisu i onom što nazivaju znanstvenim pristupom.

¹ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/HAZU-Izrada-novog-pravopisa-unosi-nestabilnost-i-nemir-u-jezicna-pitanja>; <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/pravopis-vec-imamo-%E2%80%93-sve-drugo-je-nasilje/#comment-66867>

² <http://ihjj.hr/novost/izjava-urednickoga-vijeca-i-autora-hrvatskoga-pravopisa/42/>

Do novoga pravopisa doći će se dakle iščitavanjem svih postojećih te podvr-gavanjem njihovih načela i rješenja znanstvenim raščlambama. Javnost ne zna o kakvim je raščlambama točno riječ jer nisu objavljene, ali se na temelju već tiskanih znanstvenih radova institutskih jezikoslovaca iz Odjela za standardologiju (Lana Hudeček, Milica Mihaljević) može pretpostaviti da je riječ o tabličnim popisima s naznakom izvora i sadržaja promatranoga predmeta. Kao primjer takve raščlambe može poslužiti i doktorski rad Ermine Ramadanović o sastavljenom i *nesastavljenom* pisanju. U taj je rad uloženi golem napor, ali su rezultati dvojbeni, čega je svjesna i sama autorica. Ona je popisom dijela primjera (samo određenih vrsta riječi) iz svih pravopisa i iz vrlo ograničena korpusa obavila zapravo tek predradnje za znanstveno istraživanje. Veće bi rezultate bila postigla da je istraživala korpus u kojem nisu provedene norme koje su nalagali sudobni pravopisi te da je utvrdila koje su to vrste tekstova i zašto se norme nisu provodile. Iz toga se primjera može zaključiti da put koji je IHJJ odabrao za utvrđivanje norma nije bio dobar i da nije mogao dati valjane rezultate jer sâm popis s pridruženim izvorima ne znači ništa: ima li čega 15 ili 55 ne govori ništa o jezičnoj vrijednosti ili valjanosti toga 15 i 55.

Uredničko vijeće Instituta govori o „jazu između službenih i neslužbenih pravopisa“ i navodi posve nevažne razlike među njima, koje nisu strukovne naravi nego plod višegodišnjega medijskoga napuhavanja. Ono ne postavlja ključna pitanja: tko je, zašto i na koji način proizvodio „neslužbene“ pravopise i stavljao ih u optjecaj u hrvatske škole. Ne odgovara ni na pitanje, kad već spominje te primjere, jesu li *zadaci* i *zadatci*, *strelica* i *strjelica*, *neću* i *ne ću* zaista strukovno nerješivi pa i Institut u dijelu svojih rješenja također pribjegava dvostrukostima ili su dvostrukosti motivirane drugim razlozima od onih koji su u pravopisu navedeni? Što znači izjava Uredničkoga vijeća na kraju odgovora HAZU (ponovljena poslije i u izjavi Matici hrvatskoj) kako je „zadaca Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje da u okviru svoje društvene odgovornosti javnosti ponudi pravopisni tekst koji je *neautorski*, *uvijek mrežno dostupan*, *besplatan* i, prvi put u povijesti hrvatskoga pravopisanja, *otvoren za javnu raspravu*“, kad svi znamo da je pravopis autorski, košta 89,90 kuna (na mojem primjerku otisnuta je cijena 110 kuna).

O okolnostima i uspješnosti izradbe Institutova Hrvatskoga pravopisa oglasila se 7. svibnja. 2013. i Matica hrvatska, koja je nakladnik jednoga od četiriju novijih pravopisa, kojim se Institut u izradbi svoga služio, pa je, razumljivo, zainteresirana za raspravu. Radnu je inačicu institutskoga pravopisa ocijenila djelom „znatno ispod razine bilo kojeg od postojećih pravopisnih priručnika“,³ upozorila na načelnu

³ <http://www.matica.hr/vijenac/501/Izjava%20Matic%20hrvatske%20o%20hrvatskome%20pravopisu%20/>; <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/pravopis-vec-imamo-%E2%80%93-sve-drugo-je-nasilje/#comment-66824>.

opasnost vezivanja znanstvenih projekata uz aktualnu političku vlast te ocijenila da bi javnoj prosudbi trebalo podvrgnuti sve postojeće pravopise i raspravljati o cjelovitom sadržaju, a ne o nekoliko nevažnih rubnih pitanja. Za razliku od institutovaca, Matica drži da je hrvatska pravopisna norma stabilna i usuglašena, da joj ne smeta postojanje više pravopisa, dapače da treba poticati građane da pišu nove. Obvezujući pravopisni priručnik prikladan je samo u školi i možebitno državnoj upravi, a nikako u cijeloj hrvatskoj jezičnoj kulturi.

Uredništvo i autori Institutova Hrvatskoga pravopisa odbacili su ključne Matičine primjedbe.⁴ Ponavljaju da je Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje „nastajao i nastaje na znanstvenoistraživačkim načelima“, da su njegova rješenja „rezultat istraživačkoga rada, suradničkih rasprava i provjera njihove potvrđenosti u uporabi“. Nakon tolikih upornih ponavljanja vjerojatno očekuju da se povjerovalo kako su sva rješenja potvrđena u uporabi. Ipak pitamo, da bismo lekciju utvrdili, kako onda razjasniti otpor oblicima *Camusja*, *Camusjev* u javnoj raspravi? Gdje su oni potvrđeni, kolika je njihova čestotnost?

Predsjedništvo Matice hrvatske smatra kako je „apsurdno da već nekoliko tjedana javnost radi na popravljanju radne inačice pravopisa“, a institutovci ocjenjuju da je „hvale vrijedno da su autori inačice za javnu raspravu zainteresirani za mišljenje drugih stručnjaka i hrvatske javnosti“. Oni ne razmišljaju kako se moglo dogoditi da se nakon tolikih „znanstvenih istraživanja“ pojavi radna inačica u takvom obliku i s tolikim brojem raznorodnih propusta i kolika je šteta nanesena ugledu Instituta.

Polemika se razvila i na portalu Connect.org, u koju se uključio i ravnatelj Jozić. Najoštrije kritike uputio mu je 13. svibnja 2013. Petar Radelj:

„Sva je tragedija inače plemenitoga pothvata u koji ste se upustili što ste dopustili da Vam uzde u tome preuzme politika ili da Vi postanete njezina igračka. Potpuno se slažem s Vama da je Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje pozvan i dužan pomoći u rješavanju pitanja jezika i pravopisa. Ne slažem se da smije i može to činiti u službi dnevne politike, političkoga hira jednoga ministra, argumentom sile i nametanja, umjesto argumentirano, razložnošću dokaza, dosljednim provođenjem pravila (a ne uvođenjem toliko iznimaka da je pravilo na kraju nepamtljivo), uzimanjem u obzir učestalosti pojedinih pojavnih oblika, a ne njihovim ignoriranjem, građenjem na hrvatskoj tradiciji od Bartola Kašića do danas, a ne poglavitim oslanjanjem samo na jednu školu i jedan ili dva dogovora ili ‘dogovora’. IHJJ ne može biti središnje mjesto za donošenje jedinstvenoga pravopisa ako odbija razložan razgovor, ako bježi od argumentirane polemike, ako odbacuje dobronamjerne opaske i vrhunske stručnjake koji itekako imaju što reći“.⁵

⁴ <http://ihjj.hr/novost/urednistvo-i-autori-hrvatskoga-pravopisa-u-povodu-izjave-predsjednistva-matice-hrvatske-od-7-svibnja-2013/44/>

⁵ <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/pravopis-vec-imamo-%E2%80%93-sve-drugo-je-nasilje/#comment-66779>.

Poneseni laskom ministra Jovanovića, koji na predstavljanju tiskanoga izdanja u Muzeju Mimari 16. prosinca 2013. izjavljuje kako je riječ, ni manje-ni više, nego „o remek-djelu“,⁶ stavljaju struku u drugi plan i zbrajaju prodane primjerke. Naime, ravnatelj Instituta Željko Jozić „pohvalio se da je pravopis bio najprodavanija knjiga na Interliberu, ali i na pulskom sajmu knjiga“.⁷ Vijest je nedvojbeno vrijedna hvale, ali proturječi svemu što je do tada bilo rečeno o besplatnosti novoga pravopisa.

Kada je najavljiavao projekt u razgovoru za Jutarnji list 28. lipnja 2012., Jozić je jasno i nedvosmisleno rekao:

„Naša je zamisao napisati besplatan pravopis koji će biti neautorski (autorstvo će biti institutsko) i bit će javno dostupan na internetu. (...) Vjerujem da su se svi dosadašnji pravopisci vodili idejom da riješe pravopisne nedoumice koje su uvijek bile prisutne i da se nisu vodili financijskom isplativošću toga rada. Ista je stvar i s nama. Zarada nas ne zanima“.⁸

Godinu dana kasnije, nakon objavljivanja radne inačice mrežnoga izdanja u travnju i javno izrečenih oštrih kritika u raspravi, Jozić se nije dao smesti. Već početkom lipnja 2013. zbrzana je konačna inačica mrežnoga izdanja, uz koju je ministar Jovanović stao *na neviđeno*, osudio kritičare i prozvao pravopisne profitere:

„Svi ti dežurni kritičari imali su vremena godinama da riješe dvojbe koje smo imali. Nisu to učinili, a reći ću vam i zašto. Zato što je u pozadini svih interesa i dvojbi s pravopisom bio profit koji se ostvarivao tiskanjem različitih pravopisa, što sada više nije moguće jer je Institut ovaj posao obavio na način da je pravopis dostupan svima pod jednakim uvjetima i bez ijedne kune troška“.⁹

U podnaslovu pak spomenutoga intervjua Jutarnjemu listu novinar Tomislav Čadež sažeo je u polunavodnicima ključne Jozićeve misli: ‘Od četiri stara napraviti ćemo novi jedinstveni pravopis. Bit će na internetu i potpuno besp[il]jatan, a na njemu prvi put nitko neće zaraditi ni kunu’.¹⁰ U slijedu onoga što se poslije događalo i kako je najposlije završilo, vidi se da je opet riječ o zgrtanju kuna, koje su se ovaj put našle u džepovima institutovaca. Pitanje je samo o kolikim je iznosima riječ i koliko je to prikladno s obzirom na činjenicu da je novcem poreznih obveznika u iznosu od 200 tisuća kuna MZOS sufinancirao tiskanje Hrvatskoga pravopisa.¹¹ Javnost ima

⁶ <http://www.vecernji.hr/knjige/novi-rjecnik-ima-35000-rijeci-dvostruko-vise-od-drugih-909627>.

⁷ <http://www.vecernji.hr/knjige/novi-rjecnik-ima-35000-rijeci-dvostruko-vise-od-drugih-909627>.

⁸ <http://www.jutarnji.hr/institut-za-jezik-krece-u-rjesavanje-20-godisnjeg-kaosa--pocinjemo-raditi-novi-pravopis-/1037732/>.

⁹ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/napokon-gotov-novi-pravopis-jovanovic-porucio-u-skolama-ce-bit-obvezno-necu-a-ne-ne-cu/681654.aspx>.

¹⁰ <http://www.jutarnji.hr/institut-za-jezik-krece-u-rjesavanje-20-godisnjeg-kaosa--pocinjemo-raditi-novi-pravopis-/1037732/>.

¹¹ <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12627>; <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=20478>.

pravo dobiti odgovore na ta pitanja i ona ne mogu biti proglašena poslovnom tajnom: kad se troši novac iz državnoga proračuna, poslovnih tajna nema, iako je ravnatelj Instituta – javnoga instituta – poslovnom tajnom proglasio zapisnike Znanstvenoga vijeća Instituta.¹²

Pomniji čitatelj Jožićeva intervjua može saznati i to kako se „studioznim“ iščitavanjem starih pravopisa dolazi do novoga, znanstvenoga, jedinstvenoga i posljednjega hrvatskoga pravopisa. To *posljednjega* (istaknula N. B.) stoga što će Institutov pravopis biti, kako tvrdi njegov glavni urednik Jožić, tako dobro napisan i znanstveno utemeljen da „će pravopisno pitanje u hrvatskome jeziku ostati tek jedna u nizu priča iz povijesnoga razvoja hrvatskoga jezika“. Tako taj pravopis, sastavljen od starih u novoj vrijednosti, uvodi Jožića u vječnost i potvrđuje kako krpež ne mora biti samo trpež nego i siguran izvor prihoda.

Struka bi i porabnici bili na veliku gubitku kad bi se zaista dogodilo da bilo koji pravopis na svijetu o kojem se trenutno govori, pa i ovaj institutski, bude posljednji. Doduše, ministar je Jovanović pokrenuo cijeli mehanizam da se to zbude – pa je na Jožićev zahtjev 31. srpnja 2013. potpisao preporuku Hrvatskomu pravopisu i istodobno, posve protupravno, čak ne u izrjeci toga akta, nego u njegovu obrazloženju, proglasio da njegovim donošenjem „prestaje važiti preporuka Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta za uporabu Hrvatskoga školskog pravopisa u osnovnim i srednjim školama“.¹³ Preporuka nema baš nikakvu pravnu osnovu, jednostavno se ne poziva ni na koji postupkovni ni materijalni zakon na osnovi čega bi ministar imao ovlast preporučiti adresatima preporuke da ga poslušaju. Dapače, riječ je o privatnom dopisu ministra Jovanovića ravnatelju Jožiću. Dopis čak nije urudžbiran kao upravni akt (nema UP u klasi), a klasa „620-01“ označava „školstvo općenito“.¹⁴ *Preporuka* je dana u obliku ministrova pisma pravnoj osobi koja nema javne ovlasti. Nije upućena ni dostavljena svim očekivanim primjeniteljima (školama, školskim djelatnicima, nakladnicima i stvarateljima školskih učila). Nije objavljena u službenom listu, nije stupila na snagu, ne proizvodi pravne posljedice i nije „na snazi“. Njome nisu obuhvaćeni fakulteti, državna uprava, zakonodavstvo i državna i javna vlast. Sve to potiče pitanje o krugu adresata, obveznika možebitne primjene *Preporuke*. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske o toj se preporuci i njezinim

---

¹² Rješenje IHJJ-a od 17. lipnja 2013., točka 4: <http://www.scribd.com/doc/148716091/>; <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/pravopis-vec-imamo-%E2%80%93-sve-drugo-jenasilje/#comment-67513>.

¹³ <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/pravopis-vec-imamo-%E2%80%93-sve-drugo-jenasilje/#comment-68048>; <http://www.scribd.com/doc/157256141/>; <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=20543>; http://ihjj.hr/uploads/content/Preporuka_pravopis.pdf.

¹⁴ Članak 3. Pravilnika o jedinstvenim klasifikacijskim oznakama i brojčanim oznaka stvaralaca i primalaca akata (Narodne novine, br. 38/88).

pravnim učincima 9. prosinca 2013. očitovale ovako: „*Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje nije obvezujući pravni akt“.¹⁵

Preporuka uopće nije pogodna za rješavanje pravopisnih poteškoća jer je to vrsta pravne isprave koja sama po sebi nije jednoznačna; njezina obvezatnost nije ujednačeno utvrđena. Naime, u pravnoj teoriji ne postoji suglasnost je li to propis ili nije, obvezuje li¹⁶ ili ne obvezuje.¹⁷ Ministar Jovanović je 23. svibnja 2013. točkom 2.5.2. Udžbeničkoga standarda (Narodne novine, br. 65/13) propisao da će „odlučkom odrediti pravopis koji se koristi u školskim ustanovama i u skladu s kojim su pisani udžbenici“, a zatim je 31. srpnja 2013. donio „preporuku“ ne pozivajući se na bilo kakvu zakonsku osnovu. Nije donio „odluku“ radi provedbe Udžbeničkoga standarda i preporukom, koja je ostala privatni dopis, samo je „preporučio“, a nije „odlučio“ koji se pravopis „određuje“ za uporabu u školama.

Prije toga, ministar je učinio i najprjeporniji korak, koji je postao predmetom više sudskih sporova: prije objave konačne inačice pravopisa, uključujući i rječnik, naložio je nakladnicima da u šk. god. 2013. – 2014. moraju uskladiti školske knjige i priručnike s Hrvatskim pravopisom IHJJ-a. Ustavni sud Republike Hrvatske obustavio je primjenu toga naloga, a Upravni sud u Zagrebu proglasio ga je ništavim.

¹⁵ https://infodok.sabor.hr/GetAlternativeDocument.aspx?ent_id=15590, str. 179 PDF-a (obrojčena kao str. 117).

¹⁶ U prilog obvezatnosti preporuke govori dio njezinih značenja, da je ona: navođenje poželjnim ili probitačnim (dakle je napućujuća, instruktivna); omekšani izričaj za nalog i umjereni izraz za zapovijed (dakle je prisiljavajuća, kogentna); ono što se daje kao savjet, suglasnost, pristanak (dakle je autoritativna); što se nudi kao vodič za djelovanje, ponašanje (dakle je konkretna); predstavljane koga/čega kao dostojna povjerenja, prihvaćanja, korištenja; prikazivanje prikladnim; službena obavijest, posebno ona koja se odnose na poslovni dogovor. Prema usporednom pravu, oni kojima je namijenjena, „moraju uzeti u obzir“ i prema potrebi „djelovati u skladu s“ preporukama Agencije za sigurnost željezničkog prometa (članak 118. stavak 3. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkoga sustava – Narodne novine, br. 82/13); razna tijela prilikom predlaganja i utvrđivanja kvota za upis učenika i studenata „uzimaju u obzir“ preporuke za obrazovnu upisnu politiku Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (čl. 3. Uredbe o praćenju, analizi i predviđanju potreba tržišta rada za pojedinim zvanjima te izradi i uzimanju u obzir preporuka za obrazovnu upisnu politiku – Narodne novine, br. 93/10); Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije „će u najvećoj mjeri voditi računa“ o preporukama Europske komisije, a u slučaju da ih odluči ne primjenjivati, „obvezna je izvijestiti i navesti razloge za takvu odluku“ (čl. 5. st. 6. i 7. Zakona o elektroničkim komunikacijama – Narodne novine, br. 73/08).

¹⁷ U prilog neobvezatnosti preporuke kao instituta govori dio značenja same te riječi, da je ona: čin preporučivanja, pohvala, privlačno spominjanje, isprava kojom se preporučuje osoba ili stvar, izlaganje, tumačenje ili razlaganje u korist osobe ili stvari, povoljna ocjena o svojstvima koga/čega, povoljno (pisano ili usmeno) mišljenje, sve što služi promicanju osobe ili stvari, odnosno sve što potiče prihvaćanje ili naklonost. U usporednom pravu ističe se: „Preporuke i mišljenja Europske komisije nemaju obvezujuću snagu“ (čl. 288. st. 5. Ugovora o Europskoj uniji); „Preporuka [...] ne smije za posljedicu imati obvezu korištenja“ (čl. 29. st. 6. Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu – Narodne novine, br. 27/10, 55/11 i 101/13).

Potanje tumačenje cijeloga skandala i njegovu pravnu stranu javnosti je 29. svibnja 2013. približio Petar Radelj:

„*Novi se udžbenici ne će lektorirati prema Pravopisu Jovanović-Jozić*

Zbog traženja da se na udžbenike primjenjuju pravila koja će tek biti utvrđena, a ne ona koja su na snazi; zbog uspostavljanja pravno obvezujućega postupka pozivanjem na buduće norme; zbog neostavljanja razumnoga roka nakladnicima za prilagodbu novonastalim uvjetima poslovanja; zbog dovođenja autora, lektora, grafičara, tiskara i nakladnika u stanje posvemašne pravne nesigurnosti; zbog stavljanja nekih nakladnika u povoljniji položaj te zbog pokušaja oduzimanja pravne zaštite proglašavanjem toga dokumenta običnom „obaviješću“, Ustavni je sud rješenjem U-IIIB-2560/2013 od 20. svibnja 2013. (Narodne novine, br. 64/13) odgodio izvršenje akta Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta nazvanog ‘Obavijest o roku za podnošenje zahtjeva za uvrštavanje udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava na Popis’ od 26. travnja 2013.,¹⁸ naložio Upravnomu sudu u Zagrebu da u roku od tri mjeseca odluči o zakonitosti cijele te „obavijesti“, i odredio da se izvršenje Ministrova akta odgađa do daljnje (,do okončanja ustavnosudskog postupka“). Tako je sigurno da novi udžbenici do daljnje ne će biti lektorirani prema *Pravopisu dr. Željka Jovanovića i dr. Željka Jožića*.¹⁹

Osporavanje su potaknuli nakladnici udžbenika, dio kojih je na Jozić-Jovanovićevo nasilje odgovorio udruženim snagama. Afera se pokušala zataškati i prikazati kao sukob staropravopisnih interesnih lobija. O protuzakonitom postupanju nije se govorilo, još manje o strukovnim nedostacima u pravopisnim načelima i pojedinačnim pogrješicama u rječniku, kojih ima dosta i bit će problem ako se stanu pronositi dalje. Na kraju je uskladbeni rok pomaknut na rujan. Zbog želje da ipak ostvare zaradu prodajom udžbenika, nakladnici su odustali od daljnjih pravnih koraka te su lektorirali osnovnoškolska i srednjoškolska učila prema Institutovu pravopisu. No, samo Ministarstvo znanosti i obrazovanja koje je preporučilo Hrvatski pravopis još se nije počelo pridržavati njegove preporučene inačice.

Glavni je urednik Hrvatskoga pravopisa teško primao kritike, pa i šale o pravopisu na slobodnim portalima. Komentirao je znanstveni rad i privatni život kritičara, nad čime su se kolege i ozbiljni polemičari snebivali. Takav je stil, nezabilježen u našoj struci, prenio i u časopis Matice hrvatske Kolo, vrijeđajući kolegu Artura Bagdasarova, na što je reagiralo Uredništvo.²⁰ Institutu je time počinjena golema šteta.

¹⁸ <http://www.scribd.com/doc/141103609/>.

¹⁹ Opširnije v.: <http://portal.connect.znanost.org/2013/05/propala-%E2%80%99Eudzbenicka-reforma%E2%80%9C-ministra-jovanovica/>. Upravni sud u Zagrebu presudama broj UsI-1935/13-9 i UsI-2023/13-5, obje od 11. srpnja 2013., proglasio je ništavima odluku i zahtjeve ministra Jovanovića od 26. travnja 2013. jer „nije moguće usklađivati sadržaj teksta [udžbenika] s nepostojećim i nepoznatim standardima odnosno pravopisom“, pa je Ministarstvo osporenim aktom nakladnicima udžbenika „na izvršenje dalo nemoguć uvjet, iz kojega razloga se osporeni akt ukazuje u cijelosti ništavim“ (<http://www.scribd.com/doc/156771498/>).

²⁰ V. polemiku u Kolu, 2013., 6; 2014., 2.

Prvotne hvale pravopisnomu projektu, koje su dolazile iz dnevnih novina i TV-postaja bliskih aktualnoj vlasti, postupno su utihnule, pa je pravopis počeo svoj naravni život. Iako nisu prihvatili dio njegovih načelnih rješenja (*zadatci, uradci*), mediji glavnoga urednika i autore nisu napadali ni proglašavali zadrtim desničarima, kako su to znali činiti drugima, koji su u svojim izdanjima imali ista takva rješenja.

Zaključak

U članku se raspravlja o izgovornoj osnovici standardnoga hrvatskoga jezika, položaju dvoglasnika /ie/ u fonološkom sustavu, odnosu fonološkoga i morfo(n)-loškoga načela u pravopisu, sastavljenom i rastavljenom (nesastavljenom) pisanju kao tvorbenom i pravopisnom problemu te njihovu odrazu u načelima i pravilima Hrvatskoga pravopisa Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Utvrđeno je da je hijerarhizacija pojedinih pravopisnih oblika izvedena arbitrarno, a pisanje dijela složenica nema potvrdu u hrvatskom korpusu.

Sažetak

Nataša Bašić, LZ „Miroslav Krleža“

UDK 811.163.42'35, stručni rad

primljen 21. veljače 2014., prihvaćen za tisak 3. ožujka 2014.

On the Occasion of the Publication of the Croatian Orthography by the Institute of Croatian Language and Linguistics

The article discusses the pronunciation basis of the standard Croatian language, the position of the diphthong /ie/ in the phonological system, the relation between the phonological and morfo(n)logical principles in orthography, the joined and separated (non-joined) writing as formational and orthographical problem, and the reflection of all of the above in the principles and regulations of the Croatian orthography by the Institute of Croatian Language and Linguistics. It has been concluded that the hierarchization of particular orthographic forms had been performed arbitrarily and that the writing of some compounds has no confirmation in Croatian corpus.